

rum etiam interrogare significat, et Graecum Evangelium, unde hoc translatum est, tale habet verbum, quo utrumque possit intelligi: ut haec ambiguitas, nec inde solvatur: quamquam et si solveretur, non ideo nulla quaestio remaneret. Dominum enim Christum, posteaquam resurrexit, et interrogatum legimus, et rogatum. Nam interrogatus est a discipulis ascensus in coelum, quando praesentaretur, et quando regnum esset Israel. Cum vero iam esset in coelo, rogatus est a sancto Stephano, ut spiritum eius acciperet. Et quis audeat vel cogitare, vel dicere, in coelo sedentem Christum rogandum non esse, et in terra manentem rogandum fuisse? Rogandum non esse immortalem, rogari debuisse mortalem? Immo charissimi, rogemus eum, ut nodum quaestionis huius ipse dissolvat, luendo in cordibus nostris ad videnda, quae dicit. Puto enim quod ait: *Iterum autem videbo vos, et gaudebit cor vestrum et gaudium vestrum nemo tollet a vobis*: non ad illud tempus esse referendum, quo resurrexit, eisque suam carnem cernendam tangendamque monstravit, sed potius ad illud, unde iam dixerat: *Qui diligit me, diligitur a Patre meo, et ego diligam eum, et manifestabo meipsum illi*. Iam quippe resurrexerat, iam se debat ad dexteram Patris, quando dicebat idem ipse apostolus Ioannes, cuius et hoc Evangelium est, in Epistola sua dicens: *Nunc filii Dei sumus, et nondum manifestatum est quod erimus: scimus quia cum manifestatum fuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est*. Ista visio non vitae huius est, sed futurae: non temporalis, sed aeterna. Haec est vita aeterna, dicente ipsa Vita: *Ut cognoscant te, inquit, unum verum Deum, et quem misisti Iesum Christum*. De hac visione et cognitione dicit

Apostolus: *Videmus nunc per speculum in aenigmate, tunc autem facie ad faciem. Nunc scio ex parte, tunc autem cognoscam, sicut et cognitus sum*. Hunc totius laboris sui fructum Ecclesia nunc parturit desiderando, tunc est paritura laetando. Parturit gemendo, paritura laetando; et ideo masculum, quoniam ad istum fructum contemplationis, cuncta officia referuntur actionis. Solus enim est liber, quia propter se appetitur: non refertur ad aliud: huic seruit actio. Ad hunc enim refertur quidquid bene agitur, quia propter hunc agitur. Ipse autem non propter aliud, sed propter seipsum tenetur et habetur. Ibi ergo finis, qui sufficit nobis; aeternus igitur erit. Neque enim nobis sufficit finis, nisi cuius nullus est finis. Hoc inspiratum erat Philippo quando dixit: *Domine, ostende nobis Patrem, et sufficit nobis*. In qua ostensione promisit et Filius, dicens: *Non credis, quia ego in Patre, et Pater in me est?* De hoc itaque, quae superius dicta sunt, melius existimo intelligi: *Modicum, et iam non videbitis: et iterum modicum, et videbitis me*. Modicum est enim hoc totum spatium, quo praesens pervolat saeculum. Unde dicit ipse Evangelista in Epistola sua: *Novissima hora est*. Ideo namque addidit: *Quia vado ad Patrem*: quod ad priorem sententiam referendum est, ubi ait: *Modicum, et iam non videbitis me: et iterum modicum, et videbitis me*. Eundo quippe ad Patrem, facturus erat, ut non eum viderent. Ac per hoc non ideo dictum est, quia fuerat moriturus, et donec resurgeret, ab eorum aspectibus recessurus, sed quod esset iturus ad Patrem: quod fecit posteaquam resurrexit et cum eis per quadraginta dies conversatus, ascendit in coelum. Illis ergo ait: *Modicum, et iam non videbitis me, qui eum corporaliter tunc videbant, qui*

iturus erat ad Patrem, et eum deinceps mortalem visuri non erant, qualem cum ista loqueretur, videbant. Quod vero addidit: *Et iterum modicum, et videbitis me*: universae promisit Ecclesiae, sicut universe promisit: *Ecco ego vobiscum sum usque ad consummationem saeculi*. Non tardat Dominus promissum: modicum, et videbimus eum: ubi iam nihil rogemus, nihil interrogemus: quia nihil interrogandum remanebit, nihil quaerendum laetabit. Hoc modicum, longum nobis videbitur, quoniam adhuc agitur: cum finitum fuerit, tunc sentiemus, quam modicum fuerit. Non ergo sit gaudium nostrum, quale habet mundus, de quo dictum est: *Mundus autem gaudebit*. Nec tamen in huius desiderii parturitione sine gaudio tristes simus, sed sicut ait Apostolus: *Spe gaudentes, in tribulatione patientes; quia et ipsa parturiens cui comparati sumus, plus gaudet de mox futura prole, quam tristis est de praesenti dolore*.

Varia de Resurrectione Christi.

(EX S. BERNARDINO SENENSIS, VOL. II, SERM. 56).

3392 **P**AULUS quoque (I Cor. xv), tres etiam superaddit, ut sua pro decimatercia computetur, sicut et in tertio decimo anno post Dominicam Passionem Apostolus gentium Doctor factus est. Dicit enim ibidem: *Quod visus est plusquam quingentis fratribus*.

3393 Deinde visus est Iacobo, scilicet, minori, et haec intelligitur facta etiam in die resurrectionis: Unde Hier. refert, quod dolore mortis sauciatus se nunquam comedere voverat, nisi Christum videret resurrexisse a mortuis: huic ergo apparuit Dominus, et dixit ei, et his qui cum eo erant: *Ponite mensam*. Deinde panem accipiens dedit ei, dicens: *Comede, frater dilecte mi, quia Filius hominis resurrexit a mortuis*.

3394 Addit quoque Apostolus ibi supra: *Novissime autem omnium tanquam abortivo visus est et mihi*. Potest etiam addi visio illa quam Ioann. in Apocalyp. 1. refert eum vidisse instar lucentis solis.

3395 Scribitur enim in Evangelio Nicodemi quod Ioseph qui sepelierat sanctissimum Corpus Domini, propter hoc captus fuerat a Iudeis, et in quo-

dam cubiculo diligenter sigillato reclusus, quem post sabbatum interficere ordiabant. Illi igitur flenti apparuit Dominus Iesus, extergensque faciem Iesus osculatus est eum, demumque salvus sigillis in domo propria cum collocavit. Ex quo manifeste patet quod haec apparitio in die resurrectionis fuit facta. Ex omnibus praedictis patet quot quindecim apparitiones scribuntur factae postquam Christus a mortuis resurrexit.

DOMINICA IV. POST PASCHA

LECTIO SANCTI EVANGELII SECUNDUM IOANNEM.

Ioann. XVI, 5-14.

In illo tempore: Dixit Iesus discipulis suis: Vado ad eum, qui misit me: et nemo ex vobis interrogat me: Quo vadis?

6. Sed quia haec locutus sum vobis, tristitia implevit cor vestrum.

7. Sed ego veritatem dico vobis: expedit vobis ut ego vadam: si enim non abiero, Paralytus non veniet ad vos: si autem abiero, mittam eum ad vos.

8. Et cum venerit ille arguet mundum de peccato, et de iustitia, et de iudicio.

9. De peccato quidem, quia non crediderunt in me:

10. de iustitia vero, quia ad Patrem vado, et iam non videbitis me:

11. de iudicio autem, quia princeps huius mundi iam iudicatus est.

12. Adhuc multa habeo vobis dicere: sed non potestis portare modo.

13. Cum autem venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem. Non enim loquetur a semetipso: sed quaecumque audivit loquetur, et quae ventura sunt annuntiabit vobis.

14. Ille me clarificabit: quia de meo accipiet, et annuntiabit vobis.

Homilia S. Augustini Episcopi.

SERMO 144.

QUAM Dominus et Salvator noster Iesus Christus de adventu Spiritus sancti, quem se missurum esse promisit et misit, multa diceret; ait inter cetera: *Ipse arguet mundum de peccato, et de iustitia, et de iudicio*. Neque hoc cum dixisset, sermonem traiecit in aliud: sed ipsa aliquanto expressius insinuare dignatus est. *De peccato quidem, inquit, quia non crediderunt in me: de iustitia autem, quia ad Patrem vado: de iudicio vero, quia princeps huius mundi iam iudicatus est*. Oboritur

ergo nobis intelligendi desiderium, cur peccatum hominum quasi solum esset, non credere in Christum, ita de hoc solo dixit, quod mundum Spiritus sanctus argueret: si autem manifestum est praeter hanc infidelitatem alia multa hominum esse peccata, cur de hoc solo mundum Spiritus sanctus arguat. An quia peccata omnia per infidelitatem tenentur, per fidem dimittuntur; propterea hoc unum prae ceteris imputat Deus, per quod fit ut cetera non solvantur, dum non credit in humilem Deum homo superbus? Sic enim scriptum est: *Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam* (IACOB. IV, 6). Gratia quippe Dei donum Dei est. Donum autem maximum ipse Spiritus sanctus est; et ideo gratia dicitur. Cum enim omnes peccassent, et egerent gloria Dei (ROM. II, 23); quia per unum hominem peccatum intravit in mundum, et per peccatum mors, in quo omnes peccaverunt (Ibid. v, 12): ideo gratia, quia gratis datur. Ideo gratis datur, quia non quasi merces redditur post discussionem meritorum, sed donum datur post veniam delictorum.

De peccato igitur arguuntur infideles, id est, dilectores mundi: nam ipsi significantur mundi nomine. Cum enim dicitur, *Arguet mundum de peccato*; non alio quam quod non crediderunt in Christum. Hoc denique peccatum si non sit, nulla peccata remanebunt quia iusto ex fide vivente cuncta solvantur. Sed multum interest, utrum quisque credat ipsum Christum, et utrum credat in Christum. Nam ipsum esse Christum et daemones crediderunt, nec tamen in Christum daemones crediderunt. Ille enim credit in Christum, qui et sperat in Christum et diligit Christum. Nam si fidem habet sine spe ac sine dilectione, Christum esse credit,

non in Christum credit. Qui ergo in Christum credit, credendo in Christum, venit in eum Christus, et quodam modo unitur in eum, et membrum in corpore eius efficitur. Quod fieri non potest, nisi et spes accedat et charitas.

Quid sibi etiam vult quod ait: *De iustitia, quia ad Patrem vado?* Et primo quaerendum est, si de peccato mundus arguitur, cur et de iustitia. Quid enim de iustitia recte argui possit? An de peccato quidem suo, de iustitia vero Christi mundus arguitur? Non video quid aliud possit intelligi: quandoquidem, *De peccato*, inquit, *quia non crediderunt in me; de iustitia vero quia ad Patrem vado*. Illi non crediderunt, ipse ad Patrem vadit. Illorum ergo peccatum, ipsius autem iustitia. Sed cur in eo solo voluit nominare iustitiam, quia vadit ad Patrem? Num non iustitia est etiam quod huc venit a Patre? An illa potius misericordia est quod a Patre ad nos venit, iustitia vero quod ad Patrem vadit?

Ita, fratres, expedire arbitror, ut in tanta profunditate Scripturarum, in quibus forte verbis absconditum aliquid latet quod opportune aperiendum sit, tamquam simul fideliter inquiramus, ut salubriter invenire mereamur. Cur ergo hanc appellat iustitiam quia vadit ad Patrem, et non etiam quia venit a Patre? An quia misericordia est quod venit, ideo iustitia est quod vadit: ut et in nobis discamus impleri non posse iustitiam, si pigri fuerimus praerogare misericordiam, non quae nostra sunt quaerentes, sed et quae aliorum? Quod cum monuisset Apostolus, continuo de ipso Domino coniunxit exemplum: *Nihil, inquit, per contentionem, neque per inanem gloriam; sed in humilitate mentis alter alterum existimantes superiorem sibi; non quae sua sunt unusquisque intendentes, sed et quae aliorum*. Deinde

statim addit: *Singuli quique hoc sentite in vobis, quod et in Christo Iesu: qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse aequalis Deo; sed semetipsum exinanivit, formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus, et habitu inventus ut homo: humiliavit se, factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis*. Haec est misericordia, qua venit a Patre. Quae igitur iustitia est, qua vadit ad Patrem? Sequitur et dicit: *Propter quod et Deus cum exalavit, et donavit illi nomen quod est super omne nomen, ut in nomine Iesu omne genua flectatur, coelestium, terrestrium et infernorum, et omnis lingua confiteatur quia Dominus Iesus Christus in gloria est Dei Patris* (PHILIP. II, 3-11). Haec est iustitia, qua vadit ad Patrem.

Sed si solus vadit ad Patrem, quid nobis prodest? Ut quid ab Spiritu sancto de hac iustitia mundus arguitur? Et tamen nisi solus iret ad Patrem, non alio loco diceret: *Nemo ascendit in caelum, nisi qui descendit de caelo, Filius hominis qui est in caelo* (IOANN. III, 13).

Sed etiam Paulus apostolus dicit: *Nostra enim conversatio in caelis est* (PHILIP. III, 20). Sed quare hoc? Quia item dicit: *Si resurrexistis cum Christo, quae sursum sunt quaerite, ubi Christus est in dextera Dei sedens; quae sursum sunt sapite, non quae super terram. Mortui enim estis, et vita vestra abscondita est cum Christo in Deo* (COLLOSS. III, 1-3). Quomodo ergo ille solus? An ideo solus, quia Christus unus est cum omnibus membris suis tamquam caput cum corpore suo? Quae autem corpus eius, nisi Ecclesia? Sicut dicit idem doctor: *Vos autem estis corpus Christi, et membra ex parte* (I COR. XII, 27). Cum ergo nos ceciderimus, et propter nos ipse descenderit, quid est, *Nemo ascendit, nisi qui descendit*; nisi quia nemo ascendit, nisi

unum cum eo factus, et tamquam membrum compactus in eius corpore qui descendit? Sic et discipulis dicit: *Quia sine me nihil potestis facere* (IOANN. XV, 5). Aliter est enim unum cum Patre, et aliter unum nobiscum. Unum cum Patre est, quia una substantia est Patris et Filii: unum cum Patre est, quia cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse aequalis Deo. Unus autem nobiscum factus est, quia semetipsum exinanivit, formam servi accipiens: unus nobiscum factus est, secundum semen Abrahae, in quo benediceret omnes gentes. Quod cum commemorasset, ait Apostolus: *Non dicit: Et seminibus, tamquam in multis, sed tamquam in uno, Et semini tuo, quod est Christus*. Et quia et nos ad id pertinemus quod est Christus, nobis simul incorporatis et illi capiti cohaerentibus, unus est Christus: et quia et nobis dicit: *Ergo Abrahae semen estis, secundum promissionem haeredes* (GALAT. III, 16, 29). Si enim unum est semen Abrahae, et illud unum semen Abrahae non intelligitur nisi Christus; hoc autem semen Abrahae etiam nos sumus: hoc ergo totum, id est, caput et corpus, unus est Christus.

Et ideo nos non debemus ab illa iustitia separatos putare, quam Dominus ipse commemorat, dicens: *De iustitia, quia ad Patrem vado*. Cum Christo enim et nos resurreximus, et nos cum capite nostro Christo sumus, interim fide et spe: complebitur autem spes nostra in ultima resurrectione mortuorum. Cum autem complebitur spes nostra, tunc complebitur etiam iustificatio nostra. Quam completurus Dominus, quid sperare debeamus, ostendit in carne sua (hoc est, in capite nostro) in qua resurrexit et ascendit ad Patrem. Quia sic scriptum est: *Traditus est propter delicta nostra, et resurrexit propter iusti-*

ficatonem nostram (ROM. IV, 25). Arguitur ergo mundus de peccato, in eis qui non credunt in Christum: et de iustitia, in eis qui resurgunt in membris Christi. Unde dictum est: *Ut nos simus iustitia Dei in ipso* (II COR. V, 21). Si enim non in ipso, nullo modo iustitia. Si autem in ipso, totus nobiscum vadit ad Patrem, et haec implebitur in nobis perfecta iustitia. Propter hoc et de iudicio mundus arguitur, quia princeps huius mundi iam iudicatus est: id est, diabolus princeps iniquorum, qui corde non habitat nisi in hoc mundo, quem diligunt, et ideo mundus vocatur: sicut nostra conversatio in coelis est, si resurrexerimus cum Christo. Ergo quemadmodum nobiscum, id est, cum corpore suo unus est Christus: sic cum omnibus impiis quibus caput est, cum quodam corpore suo unus est diabolus. Quapropter sicut nos non separamus a iustitia de qua Dominus dixit: *Quia ad Patrem vado*: sic impii non separantur ab illo iudicio, de quo dixit: *Quia princeps huius mundi iam iudicatus est.*

Varia de Resurrectione Christi.

(EX S. BERNARDINO SENESI, VOL. II, SERM. 58).

3403 TERTIA quoque resurrectionis incunctas dicitur maternalis: quia enim de sacrae Matris suae consolatione post resurrectionem nihil Evangelica testatur historia, non credendum est propterea quod benignissimus Iesu favius consolationis, et gratiae, qui ceteros tantum studuit consolari, oblitus sit Matris suae, quam solam noverat mortis suae amaritudines plenissime degustasse: placuit tamen providentiae Dei nihil de hoc per Evangelicos apices reserari, et hoc maxime propter tria. Primo propter infirmitatem; secundo propter infidelitatem; tertio propter sublimitatem.

3404 Primo propter infirmitatem. Tanta enim certissima firmitate constabat Virgini Matri de resurrectione Filii sui, ut nec per primum, aut minimum dubitationis motum circa hoc fuerit propulsata; quod quidem facile erat credere ex hoc, quod per singularissimam electa erat in Matrem Christi Dei, et in Reginam, ac Dominam Angelorum. Pro-

pterea ipso silentio Scripturarum melius ostenditur hoc debere teneri, ut omnino indubitatam, quam fieret quaecumque Scriptura: ideo sicut luculenter patet Scriptura, posuit talia fundamenta illuminata, et alia maiora concludit, quam posset lingua, seu littera explicari. Posuit enim modum altissimae Conceptionis, ut puta Angelo nuntiante, et Spiritu sancto obumbrante, describitque illam ut doloresam Matrem Filii Dei morientis pro nobis, atque etiam iuxta crucis stiptem collocavit.

FERIA SECUNDA

Homilia S. Ioannis Chrysostomi.
IN IOANN. HOMIL. 78.

3405 **M**AGNA tristitiae vis, et multa nobis opus est fortitudine, ut huic animi morbo generose resistamus; et hinc parva utilitate, quod superfluum in illa est, relinquamus: aliquid enim utilitatis habet. Nam cum peccamus vel nos vel alii, tunc solum tristitia bonum est: cum autem in humanas incidimus calamitates, inutilis tristitia est. Quia ergo discipulos nondum perfectos haec oppugnabat, vide quomodo Christus illos etiam increpatione adhibita corrigat. Nam qui millies illum antea interrogaverant, ut cum Petrus diceret: *Quo vadis?* et Thomas, *Nescimus quo vadis: et quomodo possumus viam scire?* (IOANN. XIII, 36, et XIV, 5), et Philippus: *Ostende nobis Patrem tuum* (IOANN. XIV, 8), hi nunc audientes, *Extra synagogam facient vos*; et, *Odio habebunt*; et, *Qui interficiet vos, arbitrabitur se obsequium praestare Deo* (Ibid. xv, 19, et xvi, 2); ita animo concenterunt, ut ne mutire quidem possent vel loqui. Quod exprobrans eis dicebat: *Haec ab initio non dixi vobis, quia vobiscum eram. Nunc autem vado ad eum, qui me misit; et nemo ex vobis interrogat me, Quo vadis? Sed quia haec locutus sum vobis, tristitia implevit cor vestrum.* Nimia quippe tristitia gravis est; gravis, inquam, et ad mortem viam

parat. Ideo Paulus dicebat: *Ne abundantiore tristitia absorbeat ille. Haec autem ab initio vobis non dixi* (II COR. II, 7), inquit. Cur ab initio non dixit? Ne quod diceret eum a saepe contingentibus coniecturam fecisse. Et cur rem aggredditur tam difficilem? Haec, inquit, ab initio sciebam, nec ideo tacebam quod nescirem; sed *Quia vobiscum eram.* Hoc rursum humano more dicitur; id est: Quia in tuto eratis, et poteratis pro luto sciscitari, atque in me totum bellum vertebatur; superfluumque fuisset haec ab initio dicere. An ergo non dixit? nonne convocatis duodecim dicebat: *Ad praesides et reges ducemini, et flagellabunt vos in synagogis?* (MATTH. X, 18, 17); cur ergo ait, *Ab initio non dixi?* Quia verbera et abductiones praedixerat; non tamen significaverat caedem eorum ita cordi fore hostibus ut rem divinum cultum esse putarent. Hoc enim maxime illos detertere poterat, si tamquam impii et perniciosi erant iudicandi. Ad haec vero, tunc ea quae a gentilibus passuri erant praenuntiabat; hic vero Iudaica addidit, et cum maiore vehementia, docuitque in ianuis illa esse. *Nunc autem vado ad eum qui me misit, et nemo ex vobis interrogat me, Quo vadis? Sed quia haec loquutus sum vobis, tristitia implevit cor vestrum.* Non parva haec consolatio erat, quod ipsi scirent nosse illum quanto in moerore essent. Nam praec anxietate, ob discessum eius et mala ipsos invasura, quae utrum ferre possent ignorabant, attoniti erant. Cur non dixit illis postea, cum acceperunt Spiritum sanctum? Ut discas illos iam in virtute firmatos fuisse. Si enim nondum Spiritu dignati non resilierunt, licet tristitia obruti, cogita quales futuri erant gratia repleti. Nam si tunc his auditis rem tulissent, totum Spiritui reputeremus: nunc vero totus animae co-

rum fructus est, et clara ex nuda anima profecti amoris erga Christum demonstratio. *Sed ego veritatem dico vobis.* Vide quomodo rursum consolatur illos. Non ad gratiam loquor, inquit; sed etiamsi admodum contristemini, quod expedit audiendum est. Vos ut admis optatis, usus aliud postulat. Curatoris autem est, non parere amicis, si quando rem sibi utilem amoveri velint. *Si ego non abiero, Paracletus non veniet.* Quid hic dicunt illi, qui de Spiritu non recte sentiunt? expedite Dominum abire, et servum venire? Videne quanta sit Spiritus dignitas? *Si autem abiero, mittam illum ad vos.* Equiva hinc utilitas? *Cum venerit ille arguet mundum;* id est, Non impune haec facient, si ille venerit. Quae iam facta sunt enim, erant ad silentium ipsis imponendum satis: cum autem haec per illum facta fuerint, perfectione doctrina et maiora miracula fuerint, multo magis damnabuntur, tot tantaque videntes in nomine meo fieri; quod clarior reddidit resurrectionis demonstrationem. Nunc enim dicere possunt, fabri filium esse, cuius nos patrem et matrem novimus: cum viderint autem solutam mortem, pulsam malitiam, claudicantem naturam recte incidentem, fugatos daemones, immensam Spiritus largitionem, et haec nominis mei invocatione fieri: quid dicent? Testimonium perhibuit de me Pater, perhibebit et Spiritus. Atqui a principio hoc fecit; sed etiam nunc faciet.

Illud autem, *Arguet de peccato*, id est, Omnem excusationem eis auferet, ostendetque illorum scelera sine venia esse.

3407 *Et de iustitia, quia ad Patrem vado, et iam non videbitis me;* id est, Quia irreprehensibilem vitam duxi: cuius rei iudicium est, quod ad Patrem vadam. Quia enim semper illum accusabant, quod ex Deo non esset, et ideo illum peccatorem

et iniquum dicebant, se hanc illis criminandi ansam sublaturum esse dixit. Nam si putare me non ex Deo esse, id me trasgressorem exhibet: cum Spiritus me illo abeuntem, non adhoram, sed ut ibi maneam, ostenderit (illud enim, *Iam non videbitis me*, hoc indicat), quid postea dicent? Vide pravam opinionem per haec duo sublata. Nam signa facere non est peccatoris, neque enim id potest peccator, neque a Deo esse peccatoris est. Ergo non ultra potestis dicere ipsum peccatorem, nec ex Deo non esse.

3408 *De iudicio autem, quia princeps huius mundi iam indicatus est.* Hic rursus de iustitia sermonem habet, quia adversarium superavit, quod peccator non potuit, neque iustus quivis hominum. Quod enim propter me condemnatus sit, scient ii qui in posterum illum calcabunt, et resurrectionem meam manifeste videbunt, id quod condemnantis est. Neque enim me potuit detinere. Quia ergo dicebant, me daemonium habere et deceptorem esse: haec omnia futilia esse deprehenduntur. Non enim illum coepissem, si peccato essem obnoxius: nunc vero condemnatus et eiectus est.

3409 *Adhuc multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modo.* Expediit ergo ut ego vadam, siquidem tunc portaturi estis, cum abiero. Et quid factum est? an Spiritus te maior est, quando nunc non portamus, et ille nos ad portandum idoneos reddet? num maior et perfectior est eius efficacia? Minime: nam ille quae mea sunt dicit.

3410 Ideo ait: *Nihil loquetur a semetipso, sed quaecumque audit, loquetur, et quae ventura sunt annuntiabit. Ille me clarificabit, quia de meo accipiet, et annuntiabit vobis. Omnia quaecumque habet Pater, mea sunt.* Cum dixisset, Ille vos docebit et vos suggeret, atque in aernnis vos consolabitur, quod ipse non fecit, et, Ex-

pediit ut ego vadam, et ut ille veniat; et, Nunc quidem non potestis portare, tunc vero poteritis; et, Vos deducet in omnem veritatem: ne his auditis, maiorem esse Spiritum putarent, et in extremam incidere impietatem, ideo ait: De meo accipiet; id est, Quae ego dixi, et ille dicit. Cum vero dicit, Nihil a se loquetur, nihil contrarium, nihil proprium aut alienum, sed mea loquetur. Ut igitur de seipso loquens ait: A meipso non loquor (IOANN. XIV, 10), id est, Nihil nisi quae Patris, nihilque proprium vel ab illo alienum: ita et de Spiritu intelligendum. Illud vero, De meo, id est, De iis quae novi, de mea cognitione. Una quippe est mea et Spiritus scientia. Et quae ventura sunt annuntiabit vobis. Illo- rum erigit animos: nullius enim tam cupidum est humanum genus, quam futura discendi. Hoc enim frequenter interrogabant eum, Quo vadis? quae est via? Hac igitur cura eximens illos, dicit: Omnia vobis praedicet, ne incauti ruatis. Ille me clarificabit. Quomodo? In nomine meo opera efficiet. Quia enim post adventum Spiritus maiora edituri signa erant; ideo aequalitatem indicans ait: Ille me clarificabit. Quam vero dicit omnem veritatem? Nam testificatur, quod nos deducturus sit ad omnem veritatem. Ipse namque quia carne indutus erat, et ne videretur de seipso magnifice loqui, quia item discipuli resurrectionem non noverant, et adhuc imperfectiores erant, tum propter Iudaeos, ne tamquam legis trasgressorem punire viderentur, non saepe magnum quidpiam de se loquebatur, neque aperte a lege dissentiebat. Quia vero discipuli ab illis discissi erant, et Iudaei extra positi, multique credituri et peccata abstersuri erant, aliique erant qui de ipso loquerentur, iure ille non magna ulterius de se dicebat. Itaque non est igno-

rantiae meae adscribendum, quod non dicam, quae dicere oporteret, sed auditorum imbecillitati. Ideo cum dixisset, *Deducet vos in omnem veritatem*, addidit: *Non loquetur a semetipso.* Quod enim Spiritus doctrina non egeat, audi Paulum dicentem: *Ita et quae Dei sunt nemo novit, nisi Spiritus Dei* (I COR. II, 11). Quemadmodum ergo spiritus hominis non ab alio doctus novit: ita Spiritus sanctus *De meo accipiet*, id est, Verbis meis consona dicit. *Omnia quaecumque Pater habet, mea sunt.* Quia ergo mea sunt illa, Spiritus autem ex iis quae Patris sunt loquetur, ex meis loquetur.

3411 Cur autem non venit Spiritus antequam ille discederet? Quia cum nondum maledictum sublaturum erat, nondum peccatum erat solutum, sed adhuc omnes supplicio obnoxii erant, non venerat ille. Oportet ergo, inquit, inimicitiam solvi, et nos Deo reconciliari, tuncque donum illud accipere. Sed cur dicit: *Mittam eum?* Id est, Vos praeparabo ad illum recipiendum. Quomodo enim qui ubique est, mittatur? Alioquin autem hypostasium distinctionem ostendit. Ideo haec ita loquitur: et cum vix possent illi separari, ut Spiritui haerent, ipsumque colant, suadet. Poterat enim et ipse haec operari; sed ideo ipsum miracula patrare sinit, ut eius dignitatem ediscant. Sicut enim Pater quae sunt producere potuit, Filius autem idipsum facit, ut eius discamus potentiam: sic et Spiritus. Ideo ipse incarnatus est, Spiritui operationem reservans, ut eorum obstrueret ora, qui ineffabilis benignitatis argumentum in occasionem impietatis arripere. Cum enim dicunt, ideo incarnatus est Filius, quia inferior Pater erat, ipsi respondimus: Quid ergo dicitis de Spiritu sancto? Non enim carnem accepit, ne-

que tamen ideo maiorem Filio dicitis, neque Filium illo inferiore. Ideo ad baptismum Trinitas assumitur. Nam Pater totum perficere potest, et Filius, et Spiritus sanctus: verum quia de Patre nemo dubitat, sed dubium circa Filium et Spiritum sanctum versatur, in initiatione assumitur, ut in communi largitione ineffabilium bonorum, dignitatis communionem ediscamus. Nam quod Filius per seipsum ea possit, quae in baptismo cum Patre potest, atque etiam Spiritus sanctus, clare dictum audi.

Nam Iudaeis dicebat: *Ut sciatis quia potestatem habet Filius hominis in terra dimittendi peccata* (MARC. II, 10); et rursus, *Ut filii lucis sitis; et, Ego vitam aeternam do eis; et postea, Ut vitam habeant, et abundantius habeant* (IOANN. XII, 36, et X, 28, 10). Videamus quoque Spiritum hoc ipsum facientem. Ubinam? *Unicuique, ait, manifestatio Spiritus datur ad utilitatem* (I COR. XII, 7). Qui ergo haec exhibet, multo magis peccata dimittit. Et iterum, *Spiritus est qui vivificat* (IOANN. VI, 64); et, *Vivificabit per inhabitantem Spiritum in vobis* (ROM. VIII, 11); et, *Spiritus vita per iustitiam* (Ibid. V, 10); et rursus, *Si Spiritu ducimini non estis sub lege* (GAL. V, 18). *Non enim accepistis spiritum servitutis iterum in timore; sed accepistis Spiritum adoptionis filiorum* (ROM. VIII, 15). Tunc vero quae faciebant miracula, per Spiritum qui supervenerat debebant. Et Corinthiis scribens dicebat Paulus: *Sed abluti estis, sed sanctificati estis in nomine Domini nostri Iesu Christi, et in Spiritu Dei vestri* (I COR. VI, 11). Cum igitur multa de Patre audissent, et Filium vidissent multa operantem, de Spiritu autem nihil dum manifeste scirent: ipse miracula edit, et perfectam inducit cognitionem. Sed ne hinc maior esse putaretur, ut dixi, ideo ait: *Quaecumque au-*

diel, loquetur, et quae ventura sunt annuntiabit.

3473 Nam nisi hoc esset, quomodo non absurdum foret, si tunc auditus esset, et propter discipulos? Neque enim secundum vos tunc notitiam accepturus erat, nisi propter audituros. Quo dicto quid iniquus fuerit? Alioquin, quid auditus erat? nonne haec omnia dixerat per prophetas? Nam sive de legis ratione loquutus erat, sive de Christo, de divinitate et de incarnatione, haec iam dicta fuerant. Quid enim aperitur postea dicitur erat? *Et quae ventura sunt, annuntiabit.* Hic maxime ostendit eius dignitatem: nam Dei maxime proprium est, futura praedecere. Quod si hoc discat ab aliis, nihil plus quam prophetae habebit: sed hic accuratissimam in Deo cognitionem ostendit, quod nihil aliud loqui possit. Illud vero, *De meo accipiet*; nempe de gratia quae in carnem meam advenit, sive de illa ipsa, quam ego habeo cognitione; non quasi egeat, vel ab alio discat, sed quod una eademque sit cognitio. Cur vero sic, neque aliter dixit? Quia nondum Spiritus notitiam habebant. Quare unum tantum curat, ut credatur et accipiatur ab eis, nec scandalizentur. Quia enim dixerat: *Unus est Magister vester Christus* (MATTH. XXII, 8); ne putarent Christo non habere fidem, si illi crederent, Una est, inquit, et mea et illius doctrina; ex iis quae ego dicitur eram, ex iisdem et ipse dicit. Ne putetis alia ab illo dici: nam illa mea sunt, meamque gloriam celebrant. Una enim est voluntas Patris, Filii, et Spiritus sancti. Ita et nos esse vult dicens: *Ut sint unum, sicut ego et tu unum sumus* (IOANN. XVII, 11).

Varia de Resurrectione Christi.

(EX S. BERNARDINO SENENSIS, VOL. II, SECM. 58)

3474 QUOD si verum est, immo verissimum est, quod (II COR. I) Apost. ait: *Sicut socii passionum estis, ita et consolatiomem eritis*; mensura, quantum Virgo Mater resurrectioni Filii (fuerit) sociata; ideo certissime tenendum est quod dulcissimus Filius eius primo, et ante omnes, resurrectionis eius gratiosae laetitia consolatus est eam, quod et sancta Romana Ecclesia sentire videtur, quae Romae, in resurrectionis die ad sanctam Mariam Maiorem ordinat stationem.

3475 Si autem arguere velis quod corporaliter non apparuit ei, eo quod hoc non testantur Evangelistae, non pie concludere necesse erit, quod in resurrectionis laetitia in mundo nunquam viderit eum; quia sicut nec primo, sic nec ultimo, nec medio materno conspectui apparuisse refertur.

FERIA TERTIA

Homilia S. Thomae Aquinatis.

IN IOANN. CAP. 16.

3476 SUPRA explicavit Dominus rationes consolatorias contra tribulationes discipulis superventuras: hic explicat rationes consolatorias de recessu suo. Consolatus est autem eos Dominus de recessu suo triplici ratione. Primo ratione accessus eorum ad Patrem quem promittebat; unde dicebat (supra XIV, vers. 1): *Non turbetur cor vestrum... In domo Patris mei mansiones multae sunt.* Secundo ratione Paracliti quem missurus erat; unde dicebat (Ibid. XVI): *Et ego rogabo Patrem, et alium Paraclitum dabit vobis.* Tertio ratione iteratae suae visionis, quam asserebat (Ibid. XVIII): *Non relinquam, inquam, vos orphanos: veniam ad vos.* Has autem tres rationes explicat hic, sed ordine retrogrado: et primo promissionem Spiritus Paracliti; secundo iteratam sui visionem, ibi, *Medicam, et iam non videbitis me; et iterum medicam, et videbitis me*; tertio introductionem ad Patrem, ibi, *Et in illo die me non interrogabitis.* Circa pri-

3477 mum duo facit. Primo praemittit necessitatem consolationis; secundo ponit eam, ibi, *Sed ego veritatem dico vobis*, etc. Circa primum duo facit. Primo praenuntiat suum recessum; secundo ostendit huius praenuntiationis effectum, ibi, *Sed quia haec locutus sum vobis, tristitia implevit cor vestrum.* Recedit ergo ad Patrem vadens; et ideo dicit: *Vobiscum eram, usque modo, sed nunc vado ad eum qui me misit*, idest Patrem: quod quidem perfectionis est: tunc enim unaquaeque res perficitur cum ad suum principium redit; Tob. cap. XII, 20: *Tempus est ut revertar ad eum qui me misit.* Eccl. I, 7: *Ad locum unde exeunt flumina, revertuntur.* Ibat quidem secundum humanitatem ad eum apud quem ab aeterno erat secundum divinitatem. Et hoc diffusius expositum est in praecedentibus. Sed addit: *Nemo ex vobis interrogat me, Quo vadis?*

3478 Sed quid est hoc quod dicit? Nonne Petrus interrogavit, supra XIII, 36: *Dominus quo vadis?* et Thomas, supra XIV, 5: *Nescimus quo vadis?* Et ideo huic quaestioni respondet Chrysostomus et Augustinus; sed aliter et aliter. Chrysostomus enim dicit, quod discipuli audientes quod deberent interfici et absque synagoga fieri, ita tristati et attoniti facti sunt, ut quasi obliiti de recessu Christi et locutionem amittentes, eum de suo recessu non interrogarent. Unde subdit: *Sed quia haec locutus sum vobis, tristitia implevit cor vestrum.* Et sic Dominus dicens, *Et nunc vado ad eum qui misit me*, eos potius increpat, secundum Chrysostomum. Et hoc non interrogabant; Deut. XXXII, 7: *Interroga patrem tuum, et annuntiabit tibi*; Eccl. VI, vers. 28: *Investiga illam, et manifestabitur tibi.* Augustinus autem vult quod hoc quod dicit, *Nunc vado ad eum qui misit me*, non sit pro illo instanti quo loquebatur; sed

pro tempore quo ascensus erat in caelum; quasi diceret: Superius interrogastis me quo irem; sed nunc ita vado quod non est necesse ut aliquis vestrum interroget me, Quo vadis? Quia, ut dicitur Act. I, 9: *Videntibus illis elevatus est.*

3479 Hic ponitur tristitia, quae est effectus praenuntiationis, secundum Chrysostomum: sed secundum Augustinum tristantur de recessu: gaudebant enim de praesentia Christi quodam modo carnali affecti ad humanam eius speciem; sic: ut homo delectatur de praesentia amici: et ideo de recessu eius tristabantur; Psal. XXIX, 6: *Ad vesperam* (scilicet passionis) *demorabitur fletus* (in Apostolis) *et ad matutinum* (resurrectionis) *laetitia.* Sed quia humanum est quod tristitia cor tangat, vitiosum autem quod cor impleat, quia per hoc ratio turbatur; ideo quasi arguens dicit: *Tristitia implevit cor vestrum*; Eccl. XXX, 22: *Non des tristitiam animae tuae*; supra XVI, 27: *Non turbetur cor vestrum.*

3480 Hic ponitur ratio consolationis quae est promissio Spiritus sancti. Et primo promittit Spiritum sanctum; secundo praenuntiat eius effectum, ibi, *Et cum venerit ille, etc.* Circa primum duo facit. Primo ostendit recessus sui necessitatem; secundo recessus utilitatem. Dicit ergo: *Tristitia implevit cor vestrum*, scilicet, de recessu meo: sed est magis vobis gaudendum, quia *expedit vobis ut ego vadam*, idest valde vobis est necessarium, quia *si non abiero, Paraclitus non venit ad vos.* Item est vobis fructuosum et utile: quia *si abiero, mittam eum ad vos*, scilicet, Spiritum sanctum.

3481 Sed numquid non potuisset Christus dare Spiritum vivens in carne? Dicendum quod sic: quia etiam super eum baptizatum Spiritus sanctus in specie columbae descendit et nunquam ab eo

recessit, quem ab instanti suae conceptionis recepit non ad mensuram. Sed noluit eum dare discipulis existens cum eis, quadruplici ratione. Primo propter eorum indispositionem: nam Spiritui sancto, cum sit amor spiritualis, contrariatur amor carnalis. Discipuli autem quodam carnali amore afficiebantur ad Christi humanitatem, necdum elevati erant spirituali amore ad eius divinitatem, et ideo nondum capaces erant Spiritus sancti; II Cor. v, 16: *Ex hoc iam neminem secundum carnem noscimus* (id est secundum carnis affectum); *et si cognovimus secundum carnem* (Christum, scilicet, ante passionem), *sed nunc iam non novimus*. Secundo propter divini auxilii conditionem, quod maxime adest in necessitatibus; Ps. ix, 10: *Adiutor in opportunitatibus*; et iterum Psal. xxxvi, 10: *Quoniam pater meus et mater mea dereliquerunt me; Dominus autem assumpsit me*. Quamdiu autem Christus erat cum eis, sufficiens adiutorium erat cum eis; sed eo recedente multis tribulationibus exponebantur: et ideo datus est eis statim alius consolator et adiutor. Unde signanter dicit (infra xiv, 16): *Et alium Paracelum dabit vobis*; Is. xxviii, 9: *Quem docebit scientiam... Ablactatos a lacte, avulsos ab uberibus*. Tertio ex dignitatis Christi consideratione: nam, ut Augustinus dicit in libro de *Trinitate*, Christus in quantum homo, non habet quod det Spiritum sanctum, sed in quantum Deus. Quando autem cum discipulis erat, videbatur esse quasi homo unus ex eis. Ne ergo videretur quod homo esset qui daret Spiritum sanctum, ideo ipsum ante ascensionem suam non dedit; supra vii, 39: *Nondum erat spiritus datus, quia nondum Iesus erat glorificatus*; Sap. ix, 19: *Emitte illam a sede magnitudinis tuae*. Quarto propter unitatem Ecclesiae conservandam: nam, ut

supra x, 41 habetur, *Ioannes signum fecit nullum*: quod ideo fuit ne populus divideretur a Christo, et ut evidenter appareret eminentia ad Ioannem. Discipuli autem ipso Spiritu replendi erant, ut etiam opera maiora facerent quam Christus fecit: supra xiv, 12: *Et maiora horum facient*: et ideo si ante passionem fuisset eis datus, potuisset verti in dubium apud populum quis esset Christus, et sic fuisset in eo divisio; Ps. lxxvii, 19: *Ascendens in altum, dedit dona hominibus*.

Sed, secundum Chrysostomum, potest hic sumi argumentum contra Macedonianos dicentes, Spiritum sanctum esse creaturam et ministrum Patris et Filii. Si enim sic esset, non esset sufficiens consolatio de recessu Christi adventus Spiritus sancti: sicut non esset sufficiens consolatio de recessu regis, si daretur unus de ministris suis loco eius. Quia ergo Spiritus sanctus aequalis est Filio, ideo Dominus eos per promissionem Spiritus sancti consolatur.

Sed si aequales sunt Filius et Spiritus sanctus, quare expedit quod Filius recedat, ut veniat Spiritus sanctus? Ideo scilicet quia recedebat corporaliter, ac simul cum Spiritu sancto veniebat invisibiliter. Si enim Filius habitasset invisibiliter, et diceret: Expedit ut recedam, quia veniet Spiritus sanctus, utique maior eo Spiritus sanctus reputaretur.

Varia de Resurrectione Christi.

(EX S. BERNARDINO SENENSI, VOL. II, SERM. 58).

SECUNDO autem factum est propter infidelitatem: quia enim Spiritui sancto cura erat per Scripturam Evangelicam illas apparitiones describere quae carnalibus hominibus possent de resurrectione Christi fide dignum testimonium perhibere, et maternus affectus in eorum oculis minueret veritatem; ideo nulla scripta est apparitio et testimonio Matris: non erat tamen in rei veritate in

omni creata, atque creanda natura, post ipsum Iesum, tantum testimonium veritatis, quantum in ipsa lingua materna, nec cui tantum credere debeat mens devota. Per textum ergo Evangelicum tantummodo debuit reservari, per quem modum Doctores primi fidei nostrae de resurrectione fuerunt certificati, ita ut ex hoc comprehenderemus quomodo facti sunt resurrectionis Christi idonei testes, quibus fides ab omnibus esset indubitanter exhibenda; de apparitione autem Matris, et consimilibus nihil in Evangelis reperitur, quia a Spiritu sancto credenda, et investiganda illis tantummodo relicta sunt, qui a suo lumine illustrantur. Tertio quoque factum est propter sublimitatem.

Post resurrectionem vero Christi, nihil de Matre, et etiam ante per Evangelia pauca referuntur: quia apparitiones Christi exhibitae Matri, et familiaria inter eos colloquia, atque amoris sublimia signa tantum debuerunt esse superintelluctuissima, quae ineffabilissima, quod nec potuerunt ab inferioribus dici, vel scribi, nisi cum tanta diminutione sua, quod eas dicere nobis esset illarum excessum quodammodo denigrare.

FERIA QUARTA

Homilia S. Thomae Aquinatis.

IN IOANN. CAP. 16.

SUPRA consolatus est Dominus Apostolos per promissionem Spiritus sancti; hic ostendit utilitatem quam Spiritus sanctus adveniens afferet eis: et ponit triplicem utilitatem: unam ex parte mundi; aliam ex parte discipulorum; et tertiam ex parte Christi. Ex parte quidem mundi, quia Spiritus sanctus adveniens mundum arguet; ex parte discipulorum, quia eos instruet, ibi, *Adhuc multa habeo vobis dicere*, etc.; ex parte Christi, quia ipsum clarificabit, ibi, *Ille me clarificabit*, etc. Circa primum duo facit. Primo ponit utilitatem adventus Spiritus sancti quantum ad mundum; secundo exponit eam ibi, *De peccato quidem; quia non crediderunt in me*. Dicit ergo: Expedit vobis ut ego vadam, quia mittam Spiritum sanctum ad vos; *et cum venerit ille, ar-*

guet mundum de peccato et de iustitia et de iudicio. Quod dupliciter legitur. Uno modo secundum Augustinum, alio modo secundum Chrysostomum. Secundum Augustinum quidem hoc modo: *Cum venerit, scilicet, Spiritus sanctus, ille arguet, id est reprehendet, mundum*; Prov. ix, 8: *Argue sapientem, et dilget te*.

Sed nunquid non etiam Christus arguit mundum? Arguit quidem, supra cap. viii, 41: *Ex patre diabolo estis*; et Matth. xxiii, multa contra Phariseos et Scribas dicens. Quare ergo dicit, *Ille arguet*; quasi ipse non arguerit? sed forte diceret aliquis quod Christus solos Iudaeos arguit. Spiritus autem sanctus in discipulis et per discipulos arguit totum mundum. Sed huic contrariatur quod Christus loquitur in Apostolis et per Apostolos sicut Spiritus sanctus; II Corinth. ult. 3: *Experimentum quaeritis eius qui in me loquitur Christus*.

Et ideo dicendum, quod dixit: *Ille arguet mundum*, qui invisibiliter penetrans corda vestra, diffundet in eis charitatem qua timore depulso, arguendi habebitis potestatem. Quamdiu enim discipuli carnaliter ad Christum afficiebantur, Spiritus sanctus non erat in eis, ut dictum est, eo modo quo postea fuit: et ideo non erant ita audaces sicut post eius adventum fuerunt; Ps. xxxiii, 6: *Spiritu oris eius omnis virtus eorum*, scilicet, Apostolorum; II Paral. xxiv, 20: *Spiritus Domini induit Zachariam*. Ille etiam arguet mundum: quia corda quae ante mundana fuerant, replens fecit quod ea se reprehenderent; Iob xiii, 15: *Argueam vias meas coram illo*, etc. Et hoc facit Spiritus sanctus; Ps. l, 12: *Spiritus rectum immova in visceribus meis*.

Sed de quo arguet? De tribus. De peccato quod commiserunt; Isai. lvi, 1: *Annuntia populo meo scelera eorum*, etc. Et hoc Apostoli fecerunt; Ps. xviii, 5:

In omnem terram exivit sonus eorum. Item de *iustitia*, quam neglexerunt: Is. xxix: *Iustitiam non fecerunt*, etc. Et hoc Apostoli fecerunt; Rom. iii, 10: *Non est iustus quisquam.* Item de *iudicio*, quod contempserunt: ut enim dicitur Prov. xviii, 3, *Impius cum in profundum peccatorum venerit, contemnet*; Ezech. v, vers. 6: *Contempsit iudicia mea*, etc.

3429 Hic exponit: et primo quod dicit de peccato; et hoc *quia non crediderunt in me*. Solum de peccato infidelitatis arguit: quia per fidem omnia alia peccata dimittuntur; Matth. xxv, Dominus damnatis solum defectum misericordiae imputat: quia per misericordiam omnia peccata purgantur; Prov. xv, 27: *Per misericordiam et fidem purgantur peccata*. Sic ergo et hic, quia infidelitate manente, peccata cetera detinentur, et ea discedente cetera dimittuntur. Dicit autem: *Quia non crediderunt in me*; et non dicit *Mihi*, vel *Me*: quia daemones credunt Christum esse, et contremiscunt; Iac. ii. Sed *in me*, per fidem formatam sperando et diligendo. Secundo de *iustitia*, et hoc *quia ad Patrem vado*, etc. Quod quidem potest dupliciter exponi: quia vel de iustitia Christi, vel de iustitia Apostolorum. De iustitia quidem Apostolorum sic: *de iustitia nostra*, quod non sunt imitati. Iustitia dico non ex lege, sed ex fide; Rom. iii, 22: *Iustitia autem Dei per fidem Iesu Christi*. Fides autem de invisibilibus est: Hebr. xi. Discipuli autem aliquid videbant, scilicet, eius humanitatem, et aliquid non videbant, scilicet, eius divinitatem: sed hoc promittit eis in praemium: supra xiv, 21: *Manifestabo eis meipsum*. Habebant ergo discipuli fidem de Christo quantum ad divinitatem tantum; sed quando subtracta fuit eis humanitas Christi, tunc eorum fides erat de utroque: et ideo, secundum Augustinum super Ioann., di-

cit: *Quia vado ad Patrem, et iam non videbitis me*; quasi dicat: Vos creditis in me secundum divinitatem: et *quia vado ad Patrem*, creditis in me etiam quantum ad humanitatem: quam quidem fidei iustitiam mundus non imitatur. Sed dicit: *Et iam non videbitis me*: non quod numquam sint eum visuri, sed quia non visuri sunt eum in ista carne mortali. Viderunt eum in resurrectione, sed immortalem existentem: et videbunt eum in iudicio, sed in maiestate venientem. De iustitia quidem Christi exponit de Verbis Domini. Iudaei enim noluerunt recognoscere quod Christus iustus esset; supra cap. ix, vers. 24: *Nos scimus quia hic homo peccator est*. Arguet eos de hac iustitia, dicens: *Quia ad Patrem vado*: quia hoc ipsum quod ad Patrem vado, iustitiae meae est. Quod enim Christus descendit, misericordiae fuit; sed quod ascendit, eius iustitiae debitum; Phil. ii, 9: *Propter quod et Deus exaltavit illum*, etc. Tertio arguit mundum de *iudicio*; et hoc *quia princeps huius mundi*, idest diabolus, qui est princeps mundi, idest mundanorum, non creatione, sed suggestionem et imitationem; Sap. ii, 25: *Imitantur eum qui sunt ex parte illius*; Iob xli, 25: *Ipsa est rex super omnes filios superbiae*. Hic ergo princeps iam *iudicatus est*, idest expulsus foras; supra xii, 31: *Nunc iudicium est mundi*, idest pro mundo, *nunc princeps huius mundi eicietur foras*. Et hoc dicit ut tollat excusationem hominum, qui se de peccatis excusant propter tentationem diaboli; quasi dicat: Excusari non possunt, quia expulsus est diabolus per gratiam et fidem Christi et Spiritum sanctum a cordibus fidelium; ita ut iam non tentet interius sicut ante, sed solum exterius per exercitationem permisus; et ideo resistere possunt ei qui volunt adherere Christo. Et inde est quod

debiles feminae diabolus vicerunt, a quo tamen fortissimi viri superati sunt. De hoc ergo iudicio mundus arguitur, quia a diabolo vincitur resistere nolens, et a se expulsus, per consensum peccati reducens; Rom. vi, 12: *Non regnat peccatum in vestro mortali corpore*. Vel aliter, secundum eundem in libro de Verbis Domini: ut quod dicit, *iam iudicatus est*, intelligatur de iudicio condemnationis; idest, iam condemnatus est ipse: et per consequens omnes qui adhaerent ei; Matth. xxv, 41: *Ite, maledicti, in ignem aeternum, qui paratus est diabolo et angelis eius*. Arguitur etiam mundus de iudicio: quia sciens mundi huius principem condemnatum esse, non evadit etiam ipse hoc iudicium; sed cum suo principe iudicatur, quoniam superbum atque impium imitatur.

3430 Secundum Chrysostomum, aliter a capite exponitur: *Cum venerit*, scilicet, Spiritus sanctus, *ille arguet*, idest convincet, *mundum de peccato*; quasi diceret: Ipse Spiritus sanctus erit argumentum quoddam contra mundum; Hebr. ii, 4: *Contestante Deo signis et prodigiis*, etc. Et de hoc peccato ostendet eos graviter peccasse, *quia non crediderunt in me*, cum videbant quod Spiritus sanctus in nomine meo dabitur fidelibus; Actor. v, vers. 32: "Nos testes huius rei sumus, et Spiritus sanctus, quem dedit Deus omnibus obedientibus sibi". De *iustitia*, quam, scilicet, ego habeo, quam tamen mundus non reputavit me habere: et hoc, quia vado ad Patrem, et mittam vobis Spiritum, scilicet, qui ostendet me iustum, et irreprehensibilem duxisse vitam; supra xv, 26: *Quem ego mittam vobis a Patre Spiritum veritatis*. Quia hoc dicitur in Psal. lxxvii, 19: "Postquam ascendit Christus in altum, dedit dona hominibus". De *iudicio: quia princeps huius mundi iam iudicatus est*; idest,

ex hoc ipso quod per Spiritum sanctum iudicatur, idest expellitur, a cordibus fidelium; Zach. xiii, 2: *Spiritum immundum eiciam*; I Cor. ii, 12: *Nos spiritum huius mundi non accipimus; sed spiritum qui ex Deo est*. Et de hoc iudicio arguet, quia ipsi male iudicaverunt quod daemionum haberet, et quod in Beelzebub eiceret daemonia; de quo convincitur, quia Spiritus sanctus quem ego mittam, ipsum daemionem, condemnabit et eiciet.

3431 Hic ponit utilitatem adventus Spiritus sancti ex parte discipulorum, quae est ipsorum instructio: et primo ponit instructionis necessitatem; secundo promittit instructionem, ibi, *Cum autem venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem*; tertio excludit dubitationem, ibi, *Non enim loquetur a senetipso*. Dicit ergo: Utilis erit adventus Spiritus sancti mundo, quia arguet eum. Sed et vobis utilis erit ad instruendum; quia quidem instructione indigetis, quia *nulla habeo vobis dicere, sed non potestis portare modo*; quasi dicat: Ego vos instruxi, sed non adimplemini; Iob xxvi, vers. 14: *Ecce haec ex parte dicta sunt verborum eius: et cum vix parvam stillam sermonis eius audivimus, quis poterit tonitruum magnitudinis illius intueri?* Quae-rere autem quae sunt ista multa quae portare non poterant, est stultum, ut dicit Augustinus. Nam si ipsi portare non poterant, multo magis et nos non possumus.

3432 Hoc tamen quod dicit, *Non potestis portare modo*, diversi haeretici assumunt ad sui erroris velamentum, dum his qui eis adhaerent quaedam in occulto dicunt turpissima, quae non auderent dicere in manifesto: quasi haec ipsa sint quae tunc discipuli portare non poterant, et ea docuerit Spiritus sanctus quae palam docere atque praedicare spiritus hominis

erubescit. Non est ergo intelligendum quod aliqua secreta doctrinae taceantur fidelibus parvulis, seorsum docenda maioribus: sed omnibus fidelibus proponuntur ea quae fidei sunt; Matth. x. 27: *Quod in aure audistis, praedicate supra tecta*. Sed aliter proponenda sunt rudibus, aliter peritis; sicut quae subtilia sunt de mysterio incarnationis, et aliis huiusmodi, non sunt rudibus proponenda: quia cum intelligere non possent, scandalizarentur. Omnia ergo quae fidei erant, Dominus proposuit eis, sed non eo modo quo postea revelavit, et praecipue in vita aeterna. Sic ergo quae portare non poterant, sunt plena cognitio divinorum, quam non habebant tunc; puta aequalitatem Filii ad Patrem, et huiusmodi. Unde Paulus, II Cor. ii. 4: *Audiri arcana verba, quae non licet homini loqui*: quae non erant de alia veritate quam fidei, sed altiori modo. Item spiritalis intellectus omnium Scripturarum, quem tunc non habebant: sed quando *aperuit eis sensum ut intelligerent Scripturas*: Luc. ult., 45. Item passiones, et pericula quae passuri erant, quae tunc non poterant, quia animi eorum imbecilles erant; Eccli. vi. 26: *Subiice humerum tuum, et porta illum*. Sic ergo necessaria erat eis instructio.

3433

Hic promittit eis instructionem quam consequentur in adventu Spiritus sancti qui docebit eos omnem veritatem. Cum enim sit a veritate, eius est docere veritatem, et facere similes suo principio. Et dicit, *Omnem veritatem*, scilicet fidei, quam docebit per quamdam elevatam intelligentiam in vita ista, et eandem plenarie in vita aeterna, ubi cognoscemus sicut et cogniti sumus; I Cor. cap. xiii: et I Ioann. ii, 27: *Unctio docet vos*, etc. Vel *omnem veritatem*, figuram legis, quam adepti sunt discipuli per Spiritum sanctum. Unde Daniel. i,

dicitur, quod dedit Dominus pueris illis sapientiam et intelligentiam.

3134

Hic excludit dubitationem, quae poterat esse. Si Spiritus sanctus docebit eos, videtur, scilicet, quod esset maior Christo: quod non est, quia docebit eos virtute Patris et Filii: *quia non loquitur a semetipso*, sed a me, quia a me erit. Sicut enim Filius non operatur a semetipso, sed a Patre; ita Spiritus sanctus, quia est ab alio, scilicet a Patre et Filio, *non loquitur a semetipso, sed quaecumque audiet*, accipiendo scientiam sicut et essentiam ab aeterno, *haec loquitur*, non corporaliter, sed intrinsecus in mente illuminando; Oseae ii, 14: *Ducam eam ad solitudinem, et loquar ad cor eius*; Ps. lxxxiv, 9: *Audiam quid loquatur in me Dominus Deus*.

3435

Sed cum audierit ab aeterno, quid est hoc quod dicit, *Audiet*, in futuro? Sed dicendum, quod aeternitas includit omne tempus; et ideo potest Spiritus sanctus, qui ab aeterno audit, dici audire in praesenti, in praeterito et futuro. Sed tamen aliquando dicitur audire in futuro propter hoc quia illa quorum notitiam habet sunt futura. *Loquitur*, ergo *quaecumque audiet*: quia non solum docebit aeterna, sed futura; et ideo subdit: *Et quae ventura sunt annuntiabit vobis*; quod est proprium divinitatis; Sap. vii, 8: *Signa et monstra scit antequam fiant*; Is. xli, 23: *Quae ventura sunt annuntiate nobis; et sciemus quia dii estis vos*. Hoc enim est proprium Spiritus sancti; Ioel. ii, 28: *Effundam de spiritu meo super omnem carnem, et prophetabunt filii vestri et filiae vestrae*. Apostoli autem habuerunt spiritum prophetiae. Vel *docebit omnem veritatem*, scilicet, figurarum.

Sed ne dubitarent quomodo scirent de futuris tribulationibus quas eis praenuntiaverat, ideo subdit: *Et quae ventura sunt*, scilicet, super vos, *annuntiabit vobis*.

Varia de Resurrectione Christi.

(EX S. BERNARDINO SERMONI, VOL. II, SERM. 58).

3437 **S**i quis tamen pie deferre vellet textui Evangelii sacri, et dicere quod corporali aspectu primo apparuit Magdalene, posset utriusque fideliter, ac devote convenire, si distinguamus duplicem visionem: primam, scilicet, corporalem; secundam spirituales. Prima autem est debilis, et infirma, et saepe multae illusioni, deceptioni, et vanitati subiecta. Secunda autem est stabilis, certa, et clara, quae de levi non nisi purgatis mentibus exhibetur. Esto ergo, quod visionem primam pro quodam privilegio speciali amorosus Iesus voluerit impertiri, non dubium esse debeat quod certissimo mentis intuitu Beata Virgo Maria et resurrectionem Christi vidit, et certe cognovit, atque iucundissimis amplexibus animae suae strinxit.

3438 Insuper dici posset quod Spiritu sancto dictante, nihil in sacro textu de corporali apparitione sibi facta referatur, quod non indigebat talibus apparitionibus roborari, et confirmari. Posset quoque meditari, devote, quod sicut ipsa fuit summe passa, ac Christo compassa; sic Christi compassione finita, mens eius spirituali contemplatione vulnerum Filii cavernis inclusa, et intra ipsius sepulchri angustias consepulta, vice, ut sic liceat loqui, dulcis Iesus animae fungebatur.

FERIA QUINTA

Homilia S. Thomae Aquinatis.

IN IOANN. CAP. 16.

3439

SUPRA positus est duplex fructus adventus Spiritus sancti, scilicet, mundi arguitio, et discipulorum instructio: hic ponitur tertius fructus, scilicet, Christi clarificatio: et primo proponit fructum clarificationis; secundo manifestat rationem ipsius, ibi, *Quia de meo accipiet*; tertio subditur manifestatio rationis, ibi, *Omnia quae habet Pater, mea sunt*. Dicit ergo: *Docebit omnem veritatem*: quia ille me clarificabit, in quo est omnis veritas; supra xiv, 6: *Ego sum via, veritas et vita*; Coloss. ii, 3: "In quo (scilicet Christo) sunt omnes thesauri sapientiae et scientiae. Clarificabit me: idest, meam no-

titiam claram faciet, primo quidem discipulos illuminando: quia adhuc carnales erant, et ad Christum afficiebantur secundum carnem: idest secundum infirmitatem carnis, non cognoscentes divinitatis eius maiestatem, cuius postmodum per Spiritum sanctum sunt capaces effecti; I Cor. ii, 19: *Nobis autem revelavit Deus per Spiritum suum*. Secundo fiduciam clare annuntiandi praebendo: nam discipuli ante timidi erant, ita ut non auderent Christum publice confiteri; sed Spiritu sancto repleti, timore depulso, annuntiaverunt hominibus Christum, ab ipso Spiritu quodammodo impulsus; Is. lix, 19: *Cum venerit quasi fluvius violentus quem Spiritus Domini cogit*. Unde et Apostolus dicebat (II Cor. v, 14): *Charitas Christi urgat nos*. Tertio opera mirifica in Apostolis, et per Apostolos faciendo; I Cor. cap. xii, 2: *Haec omnia operatur unus atque idem Spiritus*.

3440

Hic ponitur ratio clarificationis, quae est, quia Filius est principium Spiritus sancti. Omne enim quod est ab alio, manifestat id a quo est: Filius enim manifestat Patrem, quia est ab ipso. Quia ergo Spiritus sanctus est a Filio, proprium est ut clarificet eum. Dicit ergo: Ideo me clarificabit quia de meo accipiet. Accipere autem hoc non est intelligendum eo modo quo in creaturis. Tria enim sunt in acceptione creaturarum, quorum duo non sunt in divinis. Scilicet, quia in creaturis aliud est quod accipit, et aliud quod accipitur: quod non est in divinis, cum personae divinae simplices sint, nec in eis sit aliud et aliud; immo a quocumque accipit Spiritus sanctus, accipit totam substantiam suam; similiter et Filius. Aliud est, quod in creaturis accipiens aliquando fuit non habens id quod accipit; sicut si materia accipiat formam, vel subiectum ac-

cidens: aliquando enim materia fuit sine tali forma, et subiectum sine tali accidente. Et hoc quidem non est in divinis: quia Filius ab aeterno sic habens quod accipit a Patre, et Spiritus sanctus quod a Patre et Filio accipit. Ergo Spiritus sanctus a Filio, sicut Filius accipit a Patre; supra X, 29: *Pater quod dedit mihi, maius omnibus est*. Sic ergo accipere in divinis dicit ordinem originis.

3441 Sed nota, quod cum dicit, *De meo accipiet*, ly de non importat participationem, sed consubstantialitatem: quia totum accipit quod Filius habet. Sicut enim Filius dicitur de substantia Patris, quia accipit totam substantiam Patris, ita et Spiritus sanctus de substantia Filii, quia accipit totam substantiam eius. Quia ergo *de meo accipiet*, et ego sum Verbum Dei, ideo *annuntiabit vobis*. Spiritus enim animalis nullo modo potest esse nisi secundum quod procedit a verbo interius concepto.

Varia de Resurrectione Christi.

(EX S. BERNARDINO SENENSI, VOL. II, SERM. 58).

3442 QUOMODO per spiritum illustrata resurrectionis horam sentiret instantem, adventum animam Filii, ubi in propria gloria sumeret corpus suum, sic de vote allocuta est: Quid mi dilecte Fili, adventisti facturus, si vis me totam in tuam gloriam absorbere? reddo depositum, quod sola custodio; me tuo vis dolore, atque passione privare, et has tui corporis aperturas, in quibus solis unio, tua vis satiare medicina, non animo: ut ergo me in tuam assume gloriam, aut mihi dimitte tui doloris memoriam, et saporem.

3443 Cui amarus Iesus devota consolatione respondit: O Mater mea dulcissima, non potest pusillus grex istorum filiorum tuorum tua aunc societate privari: omnes enim deficient, nisi tuae fidei fulcimento firmentur, et nimis utique duram esse, eos simul me Pastore, et Patre et te Magistra et Matre privari. Multus enim mihi per eos populus acquirendus est, qui de viscerum suorum charitate procedet.

3444 Patienter ergo fer, pia Mater, atque dulcissi-

ma, quod te ad tempus cum illis relinquam, et corpus meum in gloriam maiestatis assumam: nec tamen credas, dulcissima Mater mea, quod Passionis meae thesaurum velim de tua anima removere, quantumcumque gloriosus resurgam. In ipsa enim corporis gloria mea apparebant ipsa victoriae signa, apertaque relinquam vulnera in carne mea, quantumcumque sanata, per quae, dulcissima Mater, ad cordis mei thalamum habebis ingressum, ut scilicet, ad me intrans, et ad filios exiens, inde posses asportare quod velis, et tuis filiis dispensare. Exsurge ergo, gloria mea, quia consummata est resurrectio mea.

Tunc piissima Mater tota transportata in gloria Filii resurgentis, ipsum dulcissime se alloquentem audit: Resurrexi, et adhuc tecum sum, alleluia, possisti super me manum tuam, alleluia, mirabilis facta et scientia tua, alleluia. Et de hoc paterno honore mille milles alleluia, in quo Filius subito introducit in conspectu maternae mentis in gloriam maiestatis: quam nobis concedat ipse glorificatus Iesus, qui cum Patre, et Spiritu sancto vivit, et regnat per infinita saeculorum saecula. Amen.

FERIA SEXTA

Homilia S. Cyrilli Alexandrini Episcopi.

IN IOANN. CAP. 16.

3445 **I**LLI me clarificabit, quia de meo accipiet, et annuntiabit vobis. Quasi dignis revelatur sancto Spiritu Christi mysterium, et accurate declaratur quisnam natura, quantaque sit virtutis ac potentiae, et quod in omnes una cum Patre regnet, necessario subiungit: *Ille me clarificabit*. Nostram quippe mentem supra Iudaeorum cogitationes evehit, nec tam abiecte de eo sentire nos sinit, ut hominem nudum ac simplicem eum esse putemus, aut paulo prophetis maiorem, nedum illorum gloria minorem. Talia quippe de eo sensisse comperimus. Iudaeorum doctores ac duces, qui cum pietatis ignorantem mysterium, crebris maledictis Christum prosequerantur, suumque furorem eius sermonibus opposcentes, modo quidem

aiebant: *Tu quis es? Abraham mortuus est, et prophetae mortui sunt, et tu dicis, Si quis sermonem meum servaverit, non gustabit mortem in aeternum. Quem te ipsum facis?* (IOANN. VIII, 52), modo vero generis ignobilitatem ac villitatem ei exprobrantes: *Nomine hic est filius Ioseph, cuius nos novimus patrem et matrem? Quomodo ergo dicit: quia de coelo descendit?* (IOANN. VI, 42). Vides hic miscras et putidas Iudaeorum ratiocinationes. Cum ergo eo animo multi essent, existimarentque revera Deum non esse Dominum, propter caducam hanc corporis figuram, et abiectissimam de eo opinionem concipere ausi essent, gloriam eius sanctis manifestaturus Spiritus et coelo delapsus est, neque vero sapientibus tantum sermonibus, sed et rerum demonstratione certissimam unicumque fidem facturum erat Deum vere, Deique ac Patris substantiae fructum eum esse. Quanam ergo est illa demonstratio, aut quomodo clarificaturus Christum erat? Nempe cum admirabilem ac Deo dignam in omnibus operandi vim habeat, et omnium rerum perfectissimam cognitionem sanctis inserat, idcirco hinc ei gloriam conciliaturus erat. Soli quippe naturae universi reginae competit cuncta nosse, extra cuiusquam operam, eaque nuda et aperta in oculis habere (HEBR. IV, 13), et quodcumque velit facile perficere. Clarificat itaque Filium Paracletus, id est proprius eius Spiritus, quia omnia potest, et omnia novit. Quomodo vero clarificat? nam quae novit ac potest Spiritus eius, quomodo ipse non noverit, aut quomodo non possit? Quod si, ut ipse ait, de suo Spiritus accipit, quamvis omnia possit, et faciat, quomodo ipse omnium rerum potestatem non habebit? Neque vero ullo modo suspicandum est Paracletum, id est Spiritum, naturali et insita sibi virtute esse destitutum, ut nisi

forsan acceperit, ne satis quidem sibi futurus sit ut opera divina perficere queat. Extremae quippe impietatis eum iure teneri necesse est, quicumque aliud horum verum esse putaverit. Sed quoniam consubstantialis est Filio, et modo Deo congruenter per ipsum procedit, omnem eius perfectissimam in omnibus operandi vim atque efficacitatem habens, idcirco dicit: *Quia de meo accipiet*. Ipsum enim subsistere per se Spiritum credimus, et esse revera id quod est ac dicitur, inexistere tamen in substantia Dei, et ex ea procedere, omnia quae eius sunt in se habentem naturaliter. Nec enim per participationem, neque per modum habitudinis, neque tamquam aliud quiddam sit ab ea, quia proprius est eius. Quem admodum enim qui ex odoriferis floribus existit odor, naturalem suam efficacitatem seu odoriferam qualitatem extrinsecus edit, corporis partibus odorandi vi praeditis illabendo, et quidem quod ad concipiendi rationem attinet, videtur quid distinctum atque aliud esse a natura rei a qua emittitur; si vero in seipso consideretur, nihil aliud a rebus ex quibus et in quibus existit habet: ita de Deo et Spiritu sancto intelliges, si tamen sublimius exempli vim acceperis. Citra culpam igitur et reprehensionem omnem dici potest ab Unigenito quiddam accipere Spiritum eius. Nam cum per ipsum procedat naturaliter, utpote cum sit eius proprius, una cum omnibus quae perfecte habet, accipere dicitur quae eius sunt. Quod si crassioribus verbis expositum sit, scandalizari tamen haud decet, quin potius linguae nostrae inopia causabimur, quae divina haec pro eo ac decet efferre non potest. Quae enim oratio ineffabili illa natura et gloria minor non est? Annuntiabit igitur vobis, inquit, de meo accipiens Paracletus, hoc est, nihil aliud

quam quod mihi visum erit loquetur, et cum sit meus Spiritus, eadem omnino mecum loquetur, et quae meae voluntatis sunt annuntiabit.

Varia de SS. Nomine Iesu.

(EX S. BERNARDINO SENENSI, VOL. II, SERM. 49.)

3447 **I**n nomine Iesu omne gemi fluctatur, coelestium, terrestrium, et infernorum. Ad Philipp. II et in epistola hodierna, ut supr. patuit. Deficit sensus, haeret palato lingua, et omnis arescit sermo, quum de Nomine Iesu, ac de laudibus eius mens humana considerat pronuciare sermonem. Est nempe tam amplum, tamque profundum pelagus nomen eius, ut ad plenam explanationem illius nullus humanus intellectus exprimeret quae: unde Isidor. ait quod nomen dictum est quasi notamen, eo quod nobis res notas efficit. De natura enim nominalis est notificare illum cuius est nomen: ita et Nomen Iesu incomprehensibile nobis notat.

3448 Quis enim incomprehensibilem explicare queat? quis posset exprimeret infinitum? aut quis Deum et hominem poterit coarctare sermone? Propheta enim ad Dominum (PSAL. XLVII) ait: *Secundum nomen tuum, Deus, sic et laus tua*, id est: Secundum rem Nominis tui laudabilia ca. tu, Domine: sed quis rem Nominis eius explicare poterit, ut laudet ipsum Deum per eam, et propter eam? Quis est igitur tantae gratiae, et tantae virtutis, quod ad laudis eius praecognitionem aliquo modo reperitur idoneus? nemo prorsus, nisi fuerit labiis circumcisus. Proinde Is. VI in contemplatione subvectus ad Regis gloriae visionem, antequam de Iesu, quem vocat Emmanuel, et de Conceptione Virginis ordinet sermonem, se proficitur pollutum, Seraphicum experitur mysterium, carbonem in labiis sentit ignitum, et sic purgatus, et spiritaliter circumcisus, virginem conceptum annuntiat et Filii nomen; in utroque declarans fidei venerabile sacramentum.

SABBATO

Homilia S. Bonaventurae Episcopi.

DOM. 4. POST PASCHA, SERM. 2.

3449 **Q**uoniam venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem, Ioannis decimo sexto.

3450 Saluator noster, Dominus Iesus, commendat hic novae legis gratiam, ad

quam nos adoptavit, a tribus, scilicet ab inspirantis benignitate, ab eiusdem perspicacitate et doctrinae liberalitate seu disciplinae universalitate. Primum, ibi: *Cum venerit ille*; secundum, ibi: *Spiritus veritatis*; tertium, ibi: *Docebit vos omnem veritatem*.

3451 Circa primum nota, quod Spiritus sanctus magister est, et ideo non solum ad intelligendum, sed suggerit ad volendum et adiuvat ad exsequendum; propter quae tria dicitur: *Spiritus veritatis*, quia docet ad intelligendum; Ioannis decimo quinto: *Cum venerit Paracletus, quem ego mittam vobis, Spiritum veritatis, ille testimonium perhibebit de me*, etc. *Spiritus sanctitatis*, quia movet ad bene volendum; Ioannis decimo quarto: *Paracletus autem Spiritus sanctus, quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia et suggeret vobis omnia, quaecumque dixerit vobis*. Spiritus virtutis, quia adiuvat ad operandum; Actuum primo: *Accipietis virtutem supervenientis Spiritus sancti in vos*, etc.

3452 Venit autem ille Spiritus, ubi amatur; Ioannis decimo quarto: *Si quis diligit me, sermonem meum servabit, et Pater meus diligit eum, et ad eum venimus et mansionem apud eum faciemus*. Ubi invitatur; Sapientiae septimo: *Invocavi, et venit in me spiritus sapientiae*, etc. Ubi expectatur; Habacuc secundo: *Si moram fecerit, expecta illum, quia veniens veniet et non tardabit*.

3453 Docet autem ille Spiritus omnem veritatem, agendam; Isaiae trigesimo octavo: *Obsecro, Domine, memento, quaeso, quomodo ambulaverim coram te in veritate et in corde perfecto. Contemplandam; Matthaei vigesimo secundo: Scimus, quia verax es et viam Dei in veritate doces. Iudicandam; Proverbiorum decimo octavo: *Accipere personam impij non est bonum, ut declines a veritate iudicii*.*

Varia de SS. Nomine Iesu.

(EX S. BERNARDINO SENENSI, VOL. II, SERM. 58.)

3454 **V**eni igitur, Domine Iesu Christe, qui minister es nostrae spiritualis circumcissionis, et labia mea tangas, iniquitatem auferas, meum purges affectum, illumines intellectum, perficias imperfectum, linguam amoveas, affatum et actum, ut ad tui nominis gloriae tuae charitatis ardor immisus, pietatis evaporet flamma, et de tanta suavitate Nominis tui, non labiis tantum exterioribus, sed sensibus interioribus refectionem capiamus et gustum.

3455 Sicut enim aqua fontis exigui leviter evaporans in sui scaturigine primitus angustatur, et quodam suavi murmure, delectabile susurro derivata, postmodum latius manans, in fluvios multiplicata, et abundantissimos latices amplatur; sic Nomen Iesu, breve syllabis, leve prolatione sermonis, grave sententis, superfluit et redundat ineffabilibus sacramentis.

DOMINICA V. POST PASCHA

LECTIO SANCTI EVANGELII SECUNDUM IOANNEM.

Ioann. XVI, 23-30.

In illo tempore: Dixit Iesus discipulis suis: Amen, dico vobis, si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis.

23. Usque modo non petistis quidquam in nomine meo: petite, et accipietis, ut gaudium vestrum sit plenum.

24. Haec in proverbis locutus sum vobis. Venit hora, cum iam non in proverbis loquar vobis, sed palam de Patre annuntiabo vobis.

25. In illo die nomine meo petetis: et non dico vobis quia ego rogabo Patrem de vobis:

26. ipse enim Pater amat vos, quia vos me amatis, et credidistis, quia ego a Deo exivi.

27. Exivi a Patre, et veni in mundum: iterum relinquo mundum, et vado ad Patrem.

28. Dicunt ei discipuli eius: Ecce nunc palam loqueris, et proverbium nullum dicis.

29. Nunc scimus quia scis omnia, et non opus est tibi ut quis te interroget: in hoc credimus quia a Deo existis.

Homilia S. Augustini Episcopi.

IN EVANG. IOANN. TRACT. 108.

3456 **D**OMINI verba nunc ista tractanda sunt: Amen, amen dico vobis, si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis. Iam dictum est in superioribus huius Domini sermonis partibus, propter eos qui nonnulla pe-

tunt a Patre in Christi nomine, nec accipiunt, non peti in nomine Salvatoris quiddam petitur contra rationem salutis. Non enim sonum litterarum ac syllabarum, sed quod sonus ipse significat, et quod eo sono recte ac veraciter intelligitur, hoc accipiendus est dicere cum dicit, *In nomine meo*. Unde qui hoc sentit de Christo quod non est de unico Dei Filio sentiendum, non petit in eius nomine, etiamsi non taceat litteris ac syllabis Christum: quoniam in eius nomine petit, quem cogitat cum petit. Qui vero quod est de illo sentiendum sentit, ipse in eius nomine petit; et accipit quod petit, si non contra suam salutem sempiternam petit. Accipit autem quando debet accipere. Quaedam enim non negantur, sed ut congruo dentur tempore differuntur. Ita sane intelligendum est quod ait, *dabit vobis*, ut ea beneficia significata sciatur his verbis, quae ad eos qui petunt proprie pertinent. Exaudiuntur quippe omnes sancti pro seipsis, non autem pro omnibus exaudiuntur vel amicis vel inimicis suis, vel quibuslibet aliis: quia non utcumque dictum est, *dabit, sed dabit vobis*.

3457 *Usque modo, inquit, non petistis quiddam in nomine meo. Petite et accipietis, ut gaudium vestrum sit plenum* (IOANN. XVI, 24). Hoc quod dicit gaudium plenum, profecto non carnale, sed spirituale gaudium est: et quando tantum erit, ut aliquid ei iam non sit addendum, procul dubio tunc erit plenum. Quidquid ergo petitur quod pertineat ad hoc gaudium consequendum, hoc est in nomine Christi petendum, si divinam intelligimus gratiam, si vere beatam poscimus vitam. Quidquid autem aliud petitur, nihil petitur: non quia nulla omnino res est, sed quia in tantae rei comparatione quiddam aliud concupiscitur, nihil est. Neque enim prorsus nulla res est homo, de quo ait Apo-